

הלכות חל המועד סימן תקלו

דולים ממקום נמוך להשקות מקום גבוה: ג' ונהרות המושכות מן האגמים, מתר להשקות מהם ביתה השלחין במועד, והוא (ט) שלא פסקו. וכן הברכות שאמרת המים (י) עוברת ביניהם מתר להשקות מהן. (יא) וכן ברכה שצטפה מבית השלחין (יב) ועדן היא נוטפת, מתר להשקות ממנה בית השלחין אחרת. (יג) ונהוא שלא פסק המעין המשקה בית השלחין העליונה: ד' וריקות (יד) שרוצה לאכלן במועד, וכול (טו) לדלות מים להשקותן כדי שיעלו ויהיו ראויים למועד, אבל אם אינו רוצה לאכלן במועד (טז) ועושה כדי להשקותן, אסור: ה' וריקות (יז) עושים התרצים שבעקרי הגפנים כדי שימתלאו מים. ואם היו עשויים (יח) ונתקלקלו. (יט) ורי יזה מתקנן במועד (אבל כ) אסור להצמידן יותר מבראשונה (המבר פ"ח): ו' (כא) לאמת המים (כב) שנתקלקלה מתקנין אותה. היתה (כג) עמקה טפח, חופר בה (כד) עד (א) ששה; היתה עמקה טפחים,

ר טקרא דמי זבא
שם ז' ברייתא שם
ח ברייתא שם
יג וריקות
יז ר' יוחנן
יח וריקות
יט וריקות
כ וריקות
כא וריקות
כב וריקות

באר היטב

ועמקה ג' אפסר דאסור להפר עד ח', דטקא יתה היא להשליך העפר לחוץ, עכ"ל.

(ג) ונתקלקלו. ואם נסממו לגמרי אסור, דהרי פשוטה מן החלה: (ג) ששה. אבל בפחות טפח, פירן ולא עברי בה מלא. אסור.

משנה ברה"ר

במצמא, אלא רוצה לומר, שיקרו ראויין לאכילה במועד ועמקין לקברא (מ"ב) וריטב"א: (טו) לדלות וכו'. דכל שהוא לצורך אכל נפש, אפילו טרקא ותרד התירו (מ"ג). ועין בפררי מ"ג שכתב ד"ש לומר דקא צריך המועד באכל נפש, הא לצורך המועד מכשירי אכל נפש וכדומה, יש לומר דטרקא ותרד אסור. אמנם בחדושי הרמב"ן (בלקוטין) על מועד קטן כתב בהניא דמכשירי אכל נפש באכל נפש, וכעין שהתירה התורה והשנה מכשירי אכל נפש באכל נפש כשאי אפשר לעשותו מערב יום טוב: (טז) ועושה כדי להשקותן, אסור. והני אפלו (י) פהמטכה בלא הדלצה, דאז הנה מתר אם הנה משש פסידא, דהניו בבית השלחין, אבל בזה שאין צריך אלא להשקתה פעלמא אסור: ה' (יז) אין עושים וכו'. דהוא (יא) טרקא ותרד ואסור אף דאיכא פסידא (מ"ג): (יח) ונתקלקלו. וצדן (יט) גבר דהריין קעט אפלו פחות מטפח, דאלו גסמם לגמרי אסור, דהריין קעט: (יט) ורי יזה מתקנן במועד. דליכא (יג) טרקא כלי האי: (כ) אסור להצמידן. והוא הדין (יד) דאסור להצמידן: ו' (כא) אמת המים. הניו (טו) התרצים העשויין בפרקע שבהם המים הולכות סביבות השדה ומשקות אותה, ונקרא 'אמה' לפי שהוא רחב אמה ועמק אמה: (כב) שנתקלקלה מתקנין אותה. אבל אין עושים אותה לכהחלה, והוא הדין אם נסתמה לגמרי (טז) שלא נשאר אפלו טפח¹⁶. ג"כ אסור להקנה, דזה הרי פצטיה לכהחלה: (כג) עמקה טפח וכו'. מלשון זה משמע דסבירא לה דאפלו לא היתה חפורה מערב יום טוב אלא טפח מתר להפר בחל המועד יותר, וכל שכן ששה חפורה ונסתמה עד טפח, אבל מלשון הגמרא דקמרא 'מתקנין את המתקלקלת' משמע דקא לתמן המתקלקלת מתר אבל להפר מתר אסור בכל גווי נמ"א, וכן (י) משמע מפמה פוסקים: (כד) עד ששה. דזהו שעור אמת המים, וצריך לצמצם השעור לא יותר (יח) ולא פחות, דזהו שעור אמת המים שיעברו בה המים שפיר, וכן ברחב האמה (יט) דקכי ששה טפחים. ואפלו היתה אמה זו עמקה יותר מששה טפחים קדם שנתקלקלה, אינו רשאי לתמן בה עכשו אלא עד ששה טפחים

מסבירה, אין דולין מהבתונה להשקות העליונה. ואם הנה ציונה של ג' וכן וננתו כדי לאכלן במועד, מתר, וכדלקמה בסעף ד: ג' (ט) שלא פסקו. רוצה לומר, שאינו פוסק בשום פעם (ו) אלא מושף תמיד מן האגמים (ג) האגמים גופא צריך שלא יפסקו תמיד. אבל אם דרפן לססק בשום פעם, אף דעלשו יש רבוי מים בהם באפן שפכל חל המועד לא יצטרך לדלות בדלי ויוכל להקטין ברגל, אפלו הכי אסור משום לא פלוג, דמשא הנה נדמה לו שיש בו מים די על כל חל המועד ופאמת אינו ין ונבוא לדלות בדלי: (י) עוברת ביניהן מתר להשקות מהן. הניו מן הפכות על ידי המשקה, ולא מישיתן דלמא פסקי וטרד ואויל ואתי ממקום אחר, דאי פסקי יכול לקח מאמת המים. ועין בבית יוסף שכתב בשם הנמקריוסף בשם הרשב"ה, דדוקא כשאמת המים נקט בחוף הברכות, אבל אי לא עילה לגנה אף על גב דנקט לתוף השדה אסור, דאיכא למחש דלמא אתי למטרד ולאתווי. ובחדושי הריטב"א כתב, דלאו דוקא, כל שעוברת בסמוך לשדה ממש כפי 'ביניהם', ועין בטור ובית יוסף לענין תרצין העשין להקטין בחוף מים מן הנהר לצורך שדות, אימתי מתר להשקות מהן את השדות בהמשכה, ועין בט"ו מה שכתב בזה: (יא) וכן ברכה שצטפה וכו'. הניו (ט) בית השלחין שהוא גבוה, והנה מעין טובע מצדו וצד אחר הנה בית השלחין נמוך, וכן אלו בית השלחין הנה בצד בית השלחין הנמוך ברכה הגבוה, וכשמסתקן בית השלחין הגבוה מפנין שלו נוטפין טפין טפין מתוף בית השלחין הגבוה לתוף הברכה הנמוכה: (יב) ועדן היא נוטפת מתר וכו'. רוצה לומר, בית השלחין הנמוכה ורף על גב דברכה צבירא דפסקא, ואפשר דאויל וטרד ומימי מקום אחר — הואיל ומסתף צדין מבית השלחין הגבוה מים שכו מפנין, אמרין דנבאי לא פסקא (יג) והוא שלא פסק המעין וכו'. אבל אי פסק המעין, אף על גב דצדין מספסוף מבית השלחין הגבוה לתוף הברכה, אין משקין מהברכה לבית השלחין הנמוך, דלמא פסק ואויל וטרד ומימי ממעין אחר: ד' שרוצה לאכלן וכו'. אין הבנה דקא שרוצה לאכל

שער העיון

(1) בית יוסף ומגן אברהם: (ח) כן מוכח בגמרא דדוקא באגמי דרובין דכל דאין דרובין דכל מן מים. עין שם ברש"י, דלהכי לא נזריין דלמא מספקי מי אגמים דאויל וטבוח ואתי ממטר אחר. והנה באור דברי הר"ף והרא"ש שכתבו ויהא דלא פסקי, דמקורן מהמטרא מאגמי דבבל, וכן אימא בהניא ברי"ן גיאית, אלא דהמגי מ'שנה מפרש דברי הרמב"ם דקאי אנהרות שלא יפסקו מן האגמים, והנה פלא, לפי זה הנה לו לרמב"ם להפריד דצריקין ששאר המים יתנה דרובין שלא יפסקו לעולם, דזהו גבר בגמרא בהניא: ואפשר דכונת הרמב"ם על האגמים גמרין שלא פסקו בשום פעם: (ט) רש"י: (י) חוסמות ותרוב המגיד ושאר פוסקים: (יא) רש"י: (יב) פוסקים: (יג) נמוקריוסף: (יד) פרי מגדים באשל אברהם: (טו) נמוקריוסף: (טז) מן מוכח מרש"י שפרש מ'מרא דרבי אבהו לענין דבנין שישאר טפח, וכן מוכח מנמוקריוסף בשם הרשב"ה ור' יוחנן דרבי אבהו פסקא ור' אבהו פסקא, וכן מוכח מהמטרא פ"ח ש'שנה גבר דהריין קעט וכו' ופסקין טפח, פתחו הפוסקים, משום דכאמת המים פעין שיתלו שם המים, לא סגי בפחות מטפח: (יז) עין בבאור הגר"א דהשעם של המתבר משום דהמב"ם מקדש כהוש שני שברש"י. אכן באמת כמה ראשונים פרשו כהוש ראשון שברש"י וכדברי מהג"א אברהם [עין בנמוקריוסף בשם הרשב"ה, וכן הנמוקריוסף יפקא, וכן הריטב"א פתב על פרוש השני שאינו נכון, וכן האשכול, כלם מפרשים כפרוש ראשון וכפשוטו הש"ס]: (ח) גמרא אברהם: (ט) פרי מגדים:

הלכות הל המועד סימן תקלו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יב]

הואיל ומשפטן עדין וכו' אמרין דקנאי לא פסקא¹¹.

11) ואף שיתכן שתטפס ויפסקו המים בבריכה, וכן להיפך, שתחול מלטפס ועדיין ישארו מים, כתב החזו"א (אריח סי' קלד ס"ק י) שכשנמטפת הרידי כמעין שאין חוששים שפסקו המים, וכפי שמוסיף הש"ע שמדובר שעדיין לא פסק המעין לשדה העלוונה, ומשום כך מותר להשקות מהבריכה כמו שמותר להשקות ממעין, ובעיקר הדבר הסתפק החזו"א האם מדובר באופן שידוע לנו שלא יפסקו המים לפני שישקה את כל השדה, או שכמו שבמעין אין חשש אם יפסק כיון שסופו לנבוע ביום אחר, הוא הדין גם בריכה זו הניזונית מהמעין אין חשש שמא יטרח, משום שסומך על המעין שישוב ויטפס מים לבריכתו.

[משנ"ב ס"ק יז]

אָלָא רוצה לומר, שיהיו ראויין לאכילה במועד ועומדין למכר¹².

12) ולהשקות אילן בחול המועד בשנת השמיטה שהפירות הפקר, דעת הגרש"ז אויערבך (ש"כ פס"ז הע' קח) שיש להתיר את הדבר, שהרי התורה נתנה לכל אדם שייכות לפירות אלו, שנאמר 'ואכלו אבותי עמך', אמנם לגבי עץ שהוא הפקר, הסתפק אם מותר להשקותו בחול המועד, שהרי אין לו שייכות אליו כמו לאילן בשביעית. והוסיף (ח"ג שם), שאם יש עץ הפקר סמוך לביתו באופן שרק הוא יכול ליהנות מפירותיו אם ירצה [שאם לא כן יתכן שגם נכרים יהנו מזה], מותר להשקותו [וראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל (סי' תקלג סי"ג ד"ה אכור)].

[משנ"ב ס"ק יט]

דָּקֵל שֶׁהוּא לְצֻרְף אֶכְלֵנְפֶשׁ, אָפְלוּ טְרָקָא תְּרָא הַתִּירָה¹³.

13) והוסיף החזו"א (אריח סי' קלה ד"ה תוד"ה מדלין), שלצורך אוכל נפש מותר להשקות גם שדה בעל, אפילו בהדלאה ואפילו מן

הקילין [בור עמוק], ואף שהדלאה אסורה אפילו בבית השלחין מפני הטירחא ואפילו כשיש הפסד, מ"מ כיון שכאן זה לצורך המועד הותר הכל.

[משנ"ב ס"ק טז]

אָכַל כְּנֵה שְׂאֵין צְרִיף אֶלָּא לְהַשְׁבִּיחָה כְּעֵלְמָא אָסוּרָא¹⁴.

14) ולהשקות בלא טורח או בטורח מועט לצורך השבחה, משמע מדבריו כאן שאסור, ולהלן (ס"ק כז) כתב שלצורך השבחה אין אנו מתירים על ידי טירחה רבה, ומשמע שבלא טירחה רבה מותר, והוסיף בשע"צ (ס"ק כה) שכל זה דוקא לדעת הרמב"ם, אבל לדעת הטור והנמוקי יוסף שמפרשים את דברי הגמ' שם לענין זרעים, אין מקור להתיר השקאה לצורך השבחה כלל.

[משנ"ב ס"ק יח]

דְּהוּא טְרָקָא תְּרָא אָסוּר אָף דְּאִיקָא פְּסִיכָא¹⁵.

15) ולענין זיפות חביוח של יין או שמן, כתב לקמן (סי' תקלח ס"ק ו) שאפילו טירחה יתירה מותרת כשיש הפסד מרובה, ולענין מקח וממכר במועד באופן שיש יריד למסחר שאינו מצוי וכדו', שכתב הרמ"א לקמן (סי' תקלט ס"ה) שמותר לטרוח ואפילו להעביר מעיר לעיר אף שהוא טירחה גדולה והוא רק לצורך הרחצה, ובטעם הדבר כתב הביה"ל שם (ד"ה ואפילו) שצריך לומר שמדובר באדם שכל עסקו ומחיתו תמיד בגסיעה לירידים, וכיון שחייב ופרנסתו תלויה בזה נחשב כדבר האביר.

[משנ"ב ס"ק כב]

דְּהוּא הַדִּין אִם נִסְתַּמָּה לְגַמְרֵי שְׁלֵא נִשְׁאַר אָפְלוּ טְפַחָא¹⁶.

16) והחזו"א כתב (אריח סי' קלה ל"ד ד' ע"א ד"ה ק"ק), שיש להסתפק באופן שנסתם רק במקום אחד ולא נשאר טפח, אם גם בזה נאמר הדין שאסור לתקן, או שמא כיון שהאמה כולה קיימת אין זה נחשב כעשייה חדשה אלא כתיקון, והגיה בצ"ע.

